

Einrichtung der Erkenntniß). Hæc ad claritatem & distinctionem cognitionis necessaria est. Cognitio carens methodo *tumultuaria* est (ein Gemenge).

§. 20. In cognitione, in qua repræsentationes tali modo dispositæ sunt, quo una ex alia consequitur, atque ex ipsa dispositione repræsentationum nexus simul conspicuus redditur, est methodus *rationis* (die Einrichtung nach der Vernunft). Ratione enim nexus cognoscimus.

§. 21. Rationes (die Gründe), & rationata (7.) connexa sunt. Hinc ipsis positis, potest cognosci etiam nexus. In cognitione, in qua ante rationes repræsentantur, & tum earundem rationata, est methodus *synthetica* (die synthetische Einrichtung); in qua ante repræsentantur rationata, & tum eorundem rationes, est methodus *analytica* (die analytische Einrichtung der Gedanken). Methodus synthetica adcuratior est *mathematica*, quia mathematici eandem præ cæteris in suis cogitationibus observant.

SECTIO II.

DE

PHILOSOPHIA.

§. 22.

Philosophari est cognoscere ex rationibus, & perfectius, *philosophari* est erudite (18.) ex rationibus cognoscere; hinc ex rationibus clare
&

& distincte, adeoque simul certo cognitis veris. Cognitio certa ex certis rationibus est *scientia subjective*; & qui certa ex certis cognoscit, *demonstrat*.

§ 23. Philosophus perfectior certa ex certis cognoscit, adeoque demonstrat. Qui tantum ex rationibus probabilibus (17.) cognoscit aliquid, non habet illius cognitionem philosophicam perfectam. Qui ex improbabilibus, dubiis (17.), falsis (11.) cognoscit, aut se cognoscere putat, in iis non est philosophus.

§. 24. Veritatum de eadem re, quæ inter se connexæ sunt, demonstratarum complexus est *scientia objective sumta*.

§. 25. Veritates de rerum qualitatibus demonstratæ constituunt scientiam qualitatum, & de quantitativibus, scientiam quantitativum.

§. 26. *Philosophia* est complexus veritatum de rerum qualitatibus connexarum & demonstratarum. Et *Mathesis* est complexus veritatum similis de rerum quantitativibus. Hinc differunt: utraque tamen scientia est.

§. 27. Scientia de rerum omnium qualitatibus omnibus & singulis esset philosophia perfectissima: sed talis nec fuit, nec est, nec erit inter homines: ignoramus scilicet plurima, scimus pauca. Hinc omnis philosophia humana imperfecta, & una imperfectior altera, & quædam solo nomine philosophiæ, imo indignæ hoc nomine.

§. 28. Philosophia, ut modo inter homines exculta est, considerat, *ens*.

I. In genere

ontologia (die Grundwissenschaft).

II. In specie

A) Necessarium, *Theologia naturalis* (die Lehre von Gott aus der Vernunft).

B) Contingentia

a) in genere

Cosmologia (die Lehre von der Welt).

b) in specie in hoc mundo

α) corpora, quoad nexum

1) effectivum, *Physica* (die Naturlehre).

2) Finalem, *Theologia physica* (die Lehre von den Zwecken der Dinge in der Natur).

β) Spiritus

a) in genere, *Pneumatica* (die Geisterlehre).

b) in specie animam humanam.

1. Generatim, *Psychologia* (die Seelenlehre).

2. Speciatim, ratione facultatum.

A) Cognoscitiva

a) inferioris, *Aesthetica* (die Wissenschaft des Schönen).

b) su-

b) Superioris, *Logica* (die Vernunftlehre).

B) Appetitiva, *practica* (die praktische Weltweisheit).

a) in genere, *universalis*, seu *prima*.

b) in specie respectu obligationum

A) externarum in statu

1. naturali, *jus natura* (das natürliche Recht).

2. Sociali

a) generatim, *jus sociale* (das gesellschaftliche Recht).

b) Speciatim in statu

a) domestico, *jus economicum* (das allgemeine Recht des Hauses).

β) civili, *jus civitatis universale* (das allgemeine Stadtrecht).

a) Intra civitatem, *jus publicum universale* (das allgemeine Staatsrecht).

b) Foris, *jus gentium* (das Völkerecht).

B) Internarum, in statu

1. naturali, *Ethica* (philosophia moralis, die natürliche Sittenlehre).

2) Sociali, *prudentia socialis* (die Klugheit im gesellschaftlichen Leben).

a) In

- a) In statu domestico, *prudencia economica* (die Klugheit im Hause).
- b) In statu civili, *Politica* (die Staatsklugheit).

§. 29. Non omnium Philosophorum philosophia est eadem (27.), nec omnium temporum; hinc *antiqua, media, recentior* distingui possunt, aut statui tres periodi temporum, *prima, secunda & tertia* periodus.

A) PRIMA PERIODUS.

<i>Philosophi.</i>	<i>Doctrina.</i>	<i>Annus ante C. N.</i>
a) Chaldæi. Zoroaster. Belus Rex. Berofus.	Astronomia. Astrologia. Superstitiosa.	incertus.
b) Persæ. Zoroaster-Zerdusht.	Unum principi- um, forte solem, statuit. Religio juncta Metaphysicæ.	incertus.
Hystaspes. Ostanes.		
c) Phœnices. Moschus.	Doctrina de ato- mis. Reinauticæ initia. Translator litera- rum in Græciam.	incertus.
Cadmus.		
d) Aegyptii. Athotis, sive Hermes. Siphoas, sive Tris- megistus.	Disciplinæ variz, præsertim geo- metria, symbola, & figuræ hiero- glyphicæ; trans- migratio anima- rum, sive metem- psychosis.	incertus.
		e) Græcæ

e) Græci.

α) a Talete.

I) Secta jonica.

Thales Milesius.	Politica. Geometria. Astronomia. Physica. In qua unum principium rerum aqua.	Floruit circa 640.
------------------	---	--------------------------

Anaximander.	Inventor sphaeræ & mapparum.	547.
--------------	---------------------------------	------

Anaximenes Mile- sius.	Inventor horolo- gii solaris. Unum rerum principi- um aër.	
---------------------------	---	--

Anaxagoras Clazo- menius.	Spiritus divinus principium re- rum. Similitudo omniuin partium. Luna habitatur.	500.
------------------------------	--	------

Archelaus Physi- cus.	Ob Physicam ex Jonia Athenas translatam. In- differentia actio- num humanarum in se.	444.
--------------------------	---	------

2) Secta Socratica.

Socrates Atheniensis.	[Oscor Sophistarum interrogando & respondendo do- cebat philosophi- am moralem.]	430.
Xenophon.		360.
Aeschines.		

3) Secta Cyrenaica.

Aristippus Cyrenen- sis.	[Summum bonum voluptas.]	400.
Arete filia Aristippi.		
Hegesias.	[Mors vitæ præfe- renda.]	
Theodorus Atheus.		

4) Secta Megarica.

Euclides Megarensis.	[Sophismata & contentiones re- duxit. Unde Eri- stici.]	400.
Eubulides. —		
	[Inventor soritis.]	

5) Secta Eliaca ab urbe Eli.

Phædon Eliensis.	[Philosophia mo- ralis.]	400.
Plifanus.		
Menedemus.		

6) Academia.

a) Verus.

Plato Atheniensis.	[Physica. Meta- physica. Philo- sophia moralis. Theologia.]	370.
Speusippus.		
Xenocrates.		
Polemo.		
Crantor.		

b) Me-

b) Media.

Arcefilas Pitaneus.	[Acatalepsia, sive ignoratio omni- um.]	300.
Lacydes.		
Evander.		
Egesinus.		

c) Nova.

Carneades Cyrenensis.	[Est veritas ita ab- dita, ut sine er- roris periculo ne- queat a falsitate discerni. Hinc dubitandum de omnibus.]	140.
Clitomachus.		
Philo.		

7) Secta Peripatetica.

Aristoteles Stagyrita.	[Poësis, Rhetorica, Logica, Physica, Metaphysica, Ethica, Politica.]	350.
Theophrastus Ere- sius.		
Strato Physicus.		
Lycø.		

8) Secta Cynica a Cynosarge, loco
quodam sic dicta.

Antisthenes Atheni- ensis.	[Virtus in rigore vitæ.]	380.
Diogenes Canis.		
Monimus.		
Onesicritus.		
Menedemus.		

9) Secta Stoica a stoa Porticu.

Zeno Citticus.	In virtute beati- tuto.	} 300.
Chrysiippus.	A logica sua cele- bris.	
Zeno Tarsensis.	Fatum Stoicorum	
Diogenes Seleuciensis. Panætius Rhodius.	varie ab ipsis ex- plicatum.	

β) a Pythagora.

1) Secta Italica.

Pythagoras in insula Phœnicia: Samos natus, primus di- ctus philosophus.	Mathesis. Musi- ca. Ethica. Theo- logia. Metem- psychosis in Græ- ciam inuenta.	Circa 497.
Architas Tarentinus.	Fertur cathego- riarum author, multaque ad me- chanicam addi- diffe.	408.
Philolaus Crotonia- tes.	Motus terræ circa solem, dogma Py- thagoræorum per ipsum innotuit, uti & plura alia.	

Timæus Locrus.

2) Secta Elealica ab urbe Elea vel Velia.

Xenophanes Colophon. { Ex nihilo nihil } 442.

Parmenides. { fit; hinc æterni-

Melissus. { tas mundi.

Zeno Eleates. { Dialecticæ, ut fer-

Leucippus. { tur, author. } 420.

{ Doctrinæ de ato-

{ mis in Græcia

{ suscitator. }

Democritus Abderites.

Protagoras. { De existentia Dei }

{ dubius.

Heraclitus, a quo { Noluit intelligi. }

secta Heraclilea nul-

lius nominis. { } 350.

Anaxarchus. { } 350.

3) Secta Pyrrhonica.

Pyrrho Eleates. { Scepticismus. } 342.

Eurylochus.

Philo Atheniensis.

Timon Phliasius.

Secta Epicurea.

Epicurus Gargetius. { Regula de sensibus, } 290.

{ prænotione, volupta-

{ te & vocibus In Phy-

{ sificis doctrina de ato-

{ mis: in Ethica, sum-

{ mum hominis bonum

{ voluptas. Ob hanc do-

{ ctrinam a posteriorum

{ aliis graviter accusa-

{ tus, defensio ab aliis. }

Polianus Lampfacenus &c.

B 3

B) SE-

B) SECUNDA PERIODUS.

		Sæculum
		p. C. N.
a) Eclectici.		
1) Ethnici.		
Potamon Alexandri- nus.	[Ex variis vete- rum, præsertim Pythagora & Pla- tone concinna- runt suum systema oppositum Chri- stianis.]	1mo.
Plotinus.		3tio.
Porphyrus.		3tio.
Jamblychus &c.		3tio.
2) Christiani.		
Athenagoras Athe- niensis.	[In arte ratioci- nandi Aristote- lem, in moralibus ex parte Stoicos, & in theologicis ex parte Platoni- cos secuti sunt.]	2do.
Pantænas.		2do.
Clemens Alexandri- nus.		3tio.
Ammonius Saccas.		3tio.
Origenes &c.		
b) Peripatetici novi.		
Alexander Aphrodi- siensis Romæ.	[Commentator in Græcos.]	3tio.
Alfargan.	[Commentatores infelices in Ari- stotelem.]	9no.
Affarabi.		10mo.
Avicenna.		11mo.
Averroes.		13tio.
	Arabes.	
c) Peripatetici scholastici sub finem.		
Abailardus.	[Partim nomina- listæ, partim rea- listæ.]	11mo.
Petrus Lombardus.		12mo.
Robertus Pullus.		12mo.
Albertus magnus.		13tio.
d) Scho-		

d) Scholastici.

Thomas Aquinas. [Ab hac schola] 13to.

Joannes Duns, Sco- [Thomistarum.]
tus &c. &c. [Schola Scotista-] 14tio.
[rum.]

C) TERTIA PERIODUS.

Laurentius Valla, [Inter alia scripsit] Annus
Romanus. [tractatum de falso] post C. N.
[& vero.] N. M.
1415. 1465.

Marsilius Ficinus, [Platonem & Plo-] 1433. 1499.
Florentinus. [tinum in lin-
guam latinam
transtulit, varia-
que edidit opera,
collecta in unum
volumen, impres-
sa Basileæ 1561.
& 1576.]

Picus, Mirandola- [Pythagoræus.] 1463. 1494.
nus, Italus. [Tractatus ipsius
editi sunt Basileæ
1601. &c.]

Vives, Hispanus. [Scripsit inter alia] 1492. 1540.
[tractatum de rui-
na scientiarum,
editum Basileæ
1555.]

- Petrus Ramus, Gal-
lus, Inter alia scripsit
scholarum diale-
cticarum libros
20., de arithme-
tica 2. & 27, de
geometria, 1502. 1571.
inLaniens
Parissina.
- Telesius, Italus, De natura juxta 1509. 1588.
propria principia
libri 2. de mari
liber unus & de
colorum genesi.
- Justus Lipsius,
Belga, Stoicus, ad stoi- 1547. 1666.
cam philosophi-
am libri 3. cet.
editi Antverpiæ
1636.
- Franciscus Bacon de
Verulamio, Anglus. Parens physicae 1561. 1626.
experimentalis,
inter alia scripsit
organon scientia-
rum; opera ipsi-
us edita sunt Lon-
dini editione pul-
cerrima post mor-
tem ipsius.
- Gallilæus Gallilæi,
Pisanus, Multa in physicis 1564. 1641.
& mathematicis
detexit. Plurima
ipsius opera edita
sunt Florentiæ
1718.

- Petrus Gassendi, Gallus, [Epicurum ab erroribus purgavit. Opera ipsius 6. tomis in folio edita sunt Parisiis 1658.] 1592. 1655.
- Renatus Cartesius, Gallus, [Renovavit in philosophicis multa non æque in omnibus felix. Opera ipsius prodire Amstelodami 1664.] 1596. 1650.
- Honoratus Travigallus, [Philosophia universa. Dialogus de motu terræ. Synopsis optica. Opus physicum &c.] 1607. 1688.
- Isaacus Newtonus, Anglus, [Principia philosophiæ naturalis mathematica. 1687. tractatio de lumine & coloribus 1704. edita &c. in physicis, & mathematicis princeps.] 1642. 1727.

Guilielmus Leibnizius, Germanus, Lipsiensis. Nova in philosophiam systemata invexit. Scripsit praeter alia libellum de bonitate Dei, five theodiceam. In metaphysicis primus. 1646. 1716.

Christianus Wolfius, Wratislaviensis Silesius. Pluribus voluminibus integram complexus est philosophiam methodo mathematica adornatam &c. &c. &c. 1679. 1754.

SECTIO III.

DE

L O G I C A.

§. 30.

Logica est complexus regularum, secundum quas intellectus noster dirigendus est ad cognitionem perficiendam (18.).

§. 31. Regulæ debent esse veræ, & ex certis rationibus debent clare & distincte posse cognosci, esse veræ; hinc demonstrari. Earundem igitur in unum collimantium complexus, est scientia objective (24.). Ergo logica scientia est, & valde utilis.

§. 32.